

# WIADOMOŚCI BANKU POLSKIEGO

(Drukowane jako rękopis).

Rok VI.

WARSZAWA, DNIA 14 GRUDNIA 1929 R.

Nr. 23.

## TREŚĆ:

|                                                                                                                                     |      |     |                                                                                     |      |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|-----|-------------------------------------------------------------------------------------|------|-----|
| Ruch służbowy                                                                                                                       | str. | 195 | Wyplata premij za wykrycie falsyfikatów 5-złotowych monet srebrnych                 | str. | 197 |
| Wydanie VII dziennika i raportu kasowego na rok 1930                                                                                | "    | 195 | Opłata stemplowa od cesyj dowodów depozytowych                                      | "    | 197 |
| Nieprzyjmowanie do dyskonta lub inkasa weksli z terminem płatności w dniu, jakiego nie ma w danym miesiącu                          | "    | 196 | Zmiany w urzędowej stopie dyskontowej                                               | "    | 197 |
| Zaznaczanie w uwadze pocztowej książki nadawczej przy przesyłkach wartościowych wyrazów „Nadmiar kasowy” lub „Dotacja”              | "    | 196 | Położenie gospodarze Polski w listopadzie 1929 r. na podstawie sprawozdań Oddziałów | "    | 198 |
| Wydawanie zaświadczeń o wysokości salda na rachunkach żyrowych oddziałów firm, których centrale znajdują się poza siedzibą Oddziału | "    | 196 | Wkłady w instytucjach kredytowych                                                   | "    | 202 |
|                                                                                                                                     |      |     | Wywóz cukru z Polski                                                                | "    | 202 |

## Ruch służbowy.

### Nominacje.

Roman Dębicki, Zastępca Dyrektora Oddziału w Inowrocławiu, mianowany Dyrektorem Oddziału w Nowym Sączu, Władysław Strzetelski, urzędnik Centralnej Księgowości, mianowany Zastępcą Dyrektora Oddziału w Jasle.

### Przeniesienia.

Kazimierz Ciesielski, Zastępca Dyrektora Polskiej Kasy Rządowej w Gdańsku, przeniesiony na równorzędne stanowisko do Oddziału w Poznaniu.

### Emerytowania.

Wincenty Kuczewski, urzędnik Oddziału w Łodzi i Henryka Markowska, urzędniczka Oddziału w Kielcach.

## Wydanie VII dziennika i raportu kasowego na rok 1930.

(Dział I i XIV Spisu Okólników).

Wydanie VII dziennika i raportu kasowego na rok 1930 nie różni się zasadniczo od wydania poprzedniego. Zmiany, wprowadzone w nowym wydaniu, polegają na ułożeniu poszczególnych grup rachunków w tym samym porządku po obu stronach jako też na dodaniu w przychodzie i rozchodzie nowego rachunku „Nadwyżki kasowe” (Okólnik Nr. 85 z 15 listopada 1929 r.), a usunięciu rachunków „Warranty, zainkasowane” i „Odsetki i prowizje, pobrane przy dyskoncie warrantów” w przychodzie oraz „Warranty zdyskontowane” w rozchodzie, a to z powodu niedokonywania przez Oddziały żadnych czynności w tym dziale. Gdyby Oddziały przeprowadzały w przyszłości dyskonto warrantów, podane zostaną numery linii, na których wpisywane byłyby nazwy wymienionych rachunków.

Na rachunku „Nadwyżki kasowe” mają być zapisywane nie tylko nadwyżki, ustalone w kasie dziennej lub sortowni, lecz również kwoty, pozostawione lub niepodjęte przez nieznaną klientom oraz znalezione w lokalu bankowym.

Do rachunków: „P. K. O. w Warszawie, rachunek czekowy Nr. 280” oraz „Dywidenda, wypłacone kupony od akcji Banku Polskiego” wydano nowe załączniki (form. Nr. 370 i Nr. 241), których ogólne sumy winny być wpisywane w rozchodzie dziennika kasowego na liniach z właściwymi napisami.

Nazwę rachunku „Ministerstwo Skarbu za komisowy skup wylosowanych obligacji państwowych” zmieniono na „Ministerstwo Skarbu za wylosowane obligacje”, ponieważ zaznaczanie w treści nazwy rachunku komisowego załatwiania tej czynności dla Skarbu Państwa jest zbędne.

W załączniku do raportu kasowego „Czynności walutowe” (form. Nr. 219) zmieniono nazwę rachunku „Skup walut” na „Skup pieniędzy zagranicznych” oraz zamieszczono (w przychodzie) rachunek „Skup złotych (czeki i wpłaty) w Gdańsku”, na którym winny być księgowane pozycje, dotyczące zainkasowanych czeków i wpłat złotych, pochodzących z Polskiej Kasy Rządowej w Gdańsku, a nad-



syłanych przez nią niektórym Oddziałom przy listach korespondencyjnych (form. Nr. 53) i wykazach weksli zamiejscowych (form. Nr. 516) z odpowiednio zmienionym nagłówkiem. W treści rachunku „Rachunki lorowe zagraniczne” w rozchodzie wydrukowano wyrazy „Bank von Danzig”, celem uwi doczniania sumy zaksięgowanych na rachunkach żyrowych kwot z tytułu poleceń wypłat, pochodzą cych od Bank von Danzig (Okólnik Nr. 81 z 28 października 1929 r.).

Przy tej sposobności przypomina się obowiązek wyraźnego wypisywania cyfr księgo wanych pozycji i wysyłki raportu kasowego wraz z załącznikami i listami ściśle w myśl listu okrężnego Nr. 109 z 25 listopada 1927 r.

Poza tem winny być przestrzegane ogólne uwagi notatek, zamieszczonych w Wiadomościach Banku Polskiego Nr. 23 z 15 grudnia 1927 r., str. 197 i Nr. 23 z 15 grudnia 1928 r., str. 181, o piątym i szóstym wydaniu dziennika kasowego.

Dziennik kasowy wraz z odpowiednią ilością raportów dostarczony zostanie Oddziałom w drugiej połowie grudnia 1929 r.

### **Nieprzyjmowanie do dyskonta lub inkasa weksli z terminem płatności w dniu, jakiego niema w danym miesiącu.**

(Dział IV i IX Spisu Okólników).

Wśród weksli z błędami formalnymi zdarzają się takie, których termin płatności oznaczono na dzień, jakiego niema w danym miesiącu (np. 31 września, 31 listopada i t. p.). Ponieważ z tego po wodu nasuwają się Oddziałom wątpliwości, wyjaśnia się, że weksle takie uważa się jako płatne w ostat nim dniu i można je protestować albo w tym samym dniu, lub też w jednym z dwóch dni powszed nych następnego miesiąca.

Ze względu jednak na to, że niektórzy notariusze są odmiennego zapatrywania, a tem samem uważają weksle z podobnemi omyłkami za nieważne i odmawiają sporządzenia aktu protestu, nie po winny Oddziały przyjmować ich ani do dyskonta, ani do inkasa.

Treść powyższą należy zaznaczyć w Instrukcji Służbowej cz. IV, str. 64, ustęp przedostatni.

### **Zaznaczanie w uwadze pocztowej książki nadawczej przy przesyłkach wartościowych wyrazów „Nadmiar kasowy” lub „Dotacja”.**

(Dział I Spisu Okólników).

Okólnikiem Nr. 80 z 26 października 1929 r. otrzymały Oddziały polecenie zaznaczania rodzaju wartości przy wysyłaniu dotacyj i nadmiarów kasowych w adresie pomocniczym i uwadze pocztowej książki nadawczej (form. Nr. 303) wyrazami „Nadmiar kasowy” lub „Dotacja”.

Powyższe zarządzenie Dyrekcji Banku podane zostało do wiadomości wszystkim urzędom pocztowym Dziennikiem Urzędowym Ministerstwa Poczty i Telegrafów Nr. 24 z 10 grudnia 1929 r., celem prawidłowego obliczania przepisowych opłat pocztowych przy tego rodzaju przesyłkach.

Numer i datę wymienionego Dziennika Poczty i Telegrafów należy zaznaczyć w wspomnianym na wstępie Okólniku.

### **Wydawanie zaświadczeń o wysokości salda na rachunkach żyrowych oddziałów firm, których centrale znajdują się poza siedzibą Oddziału.**

(Dział VIII Spisu Okólników).

W dniach 30 czerwca i 31 grudnia każdego roku przesyłają Oddziały wszystkim posiadaczom ra chunków żyrowych zawiadomienia (form. Nr. 347) o wysokości salda na ich rachunkach (Instrukcja Służbowa cz. II, str. 33), w celu stwierdzenia zgodności salda, wyprowadzonego w książeczkach obra chunkowych. Oddziały firm, posiadające rachunki żyrowe w Banku Polskim, zamieszczają w swoich zamknięciach miesięcznych pozostałość na tych rachunkach, przyczem centrale ich zwracają się nie kiedy do Oddziałów Banku z prośbą o wydanie odpowiedniego zaświadczenia, ażeby na tej drodze skontrolować podane saldo. Ze względu na to, że w wspomnianej Instrukcji niema wzmianki o do datkowych zaświadczeniach, wyjaśnia się przeto, że Oddziały mogą czynić zadość takim żądaniom i — o ile odnośna instytucja nie nadesła własnego blankietu, celem potwierdzenia na nim podanego salda — zawiadamiać je krótkim listem treści następującej:

„Niniejszym stwierdzamy, że saldo na rachunku żyrowym oddziału Panów wynosi  
w dniu..... zł .....

Treść powyższą należy zaznaczyć na wskazanej stronie wymienionej Instrukcji.



## Wyplata premij za wykrycie falsyfikatów 5-złotowych monet srebrnych.

(Dział III i XIII Spisu Okólników).

Przy liczeniu monet 5-złotowych srebrnych ujawniane są niekiedy monety fałszywe, przyczem Oddziały mają wątpliwość, czy odnośnym pracownikom ma być wypłacana premja. Wyjaśnia się zatem, że za wykrycie fałszywych monet 5-złotowych srebrnych winna być wypłacana premja podobnie jak za falsyfikaty 5-złotowych biletów państwowych, t. j. po 50 groszy za sztukę.

Treść powyższą należy zaznaczyć w Okólniku Nr. 54 z 26 czerwca 1928 r., str. 3.

## Oplata stemplowa od cesyj dowodów depozytowych.

(Dział I i XV Spisu Okólników).

Na skutek zapytań niektórych Oddziałów wyjaśnia się, że cesja dowodu depozytowego, ujęta na tymże dowodzie w formę klauzuli: „Ustępuję niniejszy dowód depozytowy ze wszystkimi prawami i zobowiązaniami na własność p. ....”, lub przedstawiona w oddzielnym akcie, opiewającym w istotnej swej treści: „Dowód depozytowy Banku Polskiego Nr. .... z dnia ..... ustępuję niniejszym z wszystkimi prawami i zobowiązaniami na własność p. ....” podlega opłacie stemplowej według zasad ogólnych, zawartych w rozdziałach dwunastym i trzynastym ustawy o opłatach stemplowych, t. j. analogicznie do przepisów, dotyczących opłaty stemplowej od cesyj dowodów zastawowych (list okrężny Nr. 89 z 21 września 1927 r.).

Obowiązki Oddziałów w zakresie opłaty stemplowej od cesyj dowodów depozytowych ograniczają się do:

- 1) zwracania uwagi cesjonariuszom, że od aktu cesji winna być opłata stemplowa uiszczona gotówką w urzędzie skarbowym;
- 2) zawiadamiania władzy skarbowej o nieuiszczeniu przez cesjonariusza opłaty w wypadkach, gdy cesjonariusz przed uiszczeniem opłaty będzie żądał przepisania depozytu na swoje imię lub pojejmie depozyt.

Powyższą treść należy zaznaczyć w Instrukcji Służbowej cz. III, str. 17.

## Zmiany w urzędowej stopie dyskontowej,

które zgodnie z Okólnikiem Nr. 38 z 11 maja 1925 r. należy zaznaczyć w „Wiadomościach Banku Polskiego” Nr. 21 z 15 listopada 1929 r., str. 188:

|                   |              |                                          |
|-------------------|--------------|------------------------------------------|
| Anglja . . . . .  | z 5½% na 5%, | która obowiązuje od dn. 12. XII. 1929 r. |
| Szwecja . . . . . | z 5½% na 5%  | ” ” ” ” 13. XII. 1929 r.                 |
| Austrja . . . . . | z 8% na 7½%  | ” ” ” ” 7. XII. 1929 r.                  |

## Położenie gospodarcze Polski w listopadzie 1929 r.

na podstawie sprawozdań Oddziałów.

Rynek pieniężny w listopadzie podlegał wpływom wielu nieprzychylnych czynników gospodarczych i techniczno-bankowych. Niekorzystny stan rolnictwa, sezonowe ograniczenie zbytu dóbr wytwórczych i zanik obrotów w gałęziach, wytwarzających na spożycie — składały się na wielki brak gotówki, któremu sprzyjała w dodatku polityka banków, mająca na celu gromadzenie rezerw na ultimo roczne. Wykup zapadających zobowiązań odbywał się z trudem, a częściowe spłaty wekslowe, mające na celu powstrzymanie wysyłki weksli do notariusza, były na porządku dziennym. Płynność uległa pogorszeniu i zapewne nie poprawi się w grudniu, gdyż regulowanie podatków, wszelkich innych zobowiązań i wykup świadectw przemysłowych wywołują zwykle w tym miesiącu duże zapotrzebowanie gotówki. Odsetek weksli protestowanych w Banku Polskim zwiększył się wskutek tego z 4·71% w październiku do 5% w listopadzie. Weksle protestowane nie są wyłączną własnością firm upadłych, lecz zataczają coraz szersze kręgi, jako rezultat braku obrotów. Wśród nich znajdują się również weksle najbardziej odpowiedzialnych majątkowo ziemian; jedynie rolnicy, którzy posiadali większe plantacje buraków, wychodzą zwycięsko z trudności płatniczych. Znamieniem czasu jest duża ilość protestów, przypadających na odcinki wekslowe poniżej 50 zł.

W związku z trudnościami płatniczymi banki nie udzielały zasadniczo żadnych podwyżek kredytowych. Nie mniejszym powodem wstrzemięźliwości kredytowej jest również zbliżający się koniec ro-



ku — okres niechętnego angażowania się banków. Transakcje wekslowe przesuwają się już obecnie na rok następny dla wykazania w sumach bilansowych jak największej płynności oraz postawienia pogotowia kasowego na takim poziomie, aby sprostać płatnościom grudniowym. W ciągu października dyskonto w bankach związkowych spadło o 7 milj. zł., co należy uważać za odchylenie stosunkowo niewielkie, jedynie tylko dzięki przyjmowaniu weksli zamiennych. Pozostałe rachunki banków związkowych żadnych zmian nie wykazują.

Wpływ premij wywozowych na stan finansowy rolnictwa jest dotychczas nieuchwytny. Regulowanie podatków gruntowego i dochodowego oraz weksli za nawozy sztuczne odbywało się ociężale. Z przyznanego przez Bank Polski kredytu na rejestrowy zastaw rolniczy w kwocie 41,7 milj. zł. wykorzystano do końca listopada 29,8 milj. zł.

Przedsiębiorstwa przemysłowe zmuszone są z jednej strony wykupywać napływające ciągle protesty wekslowe, z drugiej strony zaś godzi w nie stała restrykcja kredytów bankowych i towarowych. Celem zdobycia płynnej gotówki udzielają one odbiorcom przy regulacji gotówkowej dużego sconta, chociaż pociąga to za sobą pewne straty. Kupiectwo natomiast domaga się coraz dłuższego kredytu i prolongowania dawnych zobowiązań. Najkłopotliwsza sytuacja istnieje w handlu materiałami włókienniczymi. W wielu wypadkach nie uregulowano tam zobowiązań za dostarczony towar letni, pobrano na kredyt towar zimowy i prawdopodobnie bez wyrównania tych zobowiązań za dwa ubiegłe sezony, kupcy będą dążyli do uzyskania na kredyt towaru na sezon letni 1930 roku. W tym wypadku musiałoby to spowodować wielkie obligo, przechodzące siły zarówno dostawcy jak i kupca.

Zastój w obrotach towarowych powoduje w handlu brak jakiegokolwiek rentowności włożonego kapitału, a nawet rekompensaty za pracę właściciela przedsiębiorstwa. W wielu gałęziach nie tylko niema dochodu, ale spotyka się wyniki ujemne, wymagające naruszenia substancji majątkowej.

Brak materiału wekslowego przyczynił się do mniejszego wykorzystania kredytów w Banku Polskim.

|                              | 31. 10. 1929 | 10. 11. 1929 | 20. 11. 1929 | 30. 11. 1929 |
|------------------------------|--------------|--------------|--------------|--------------|
| Portfel wekslowy w milj. zł. | 745,0        | 736,6        | 721,3        | 721,0        |
| Pożyczki zastawowe „ „       | 74,9         | 76,0         | 74,3         | 74,8         |
|                              | 819,9        | 812,6        | 795,6        | 795,8        |

Suma udzielonych kredytów zmniejszyła się w okresie miesiąca o 24,1 milj. zł. wyłącznie kosztem portfelu wekslowego. Stan pożyczek zastawowych pozostał bez zmiany.

Stan zapasów kruszcowo-walutowych wykazuje dalszą poprawę. Zapas kruszczu zwiększył się wprawdzie tylko nieznacznie, gdyż o 0,2 milj. zł., natomiast zapas walut zaliczonych do pokrycia powiększył się o 10,8 milj. zł.

|                                                | 31. 10. 1929 | 10. 11. 1929 | 20. 11. 1929 | 30. 11. 1929 |
|------------------------------------------------|--------------|--------------|--------------|--------------|
| pieniądze i należności zagraniczne w milj. zł. |              |              |              |              |
| zaliczone do pokrycia                          | 412,0        | 414,1        | 408,8        | 422,8        |
| niezaliczone „                                 | 100,3        | 95,7         | 100,5        | 94,2         |
| Razem                                          | 512,3        | 509,8        | 509,3        | 517,0        |
| Kruszec                                        | 684,6        | 684,7        | 684,7        | 684,8        |

Wobec powiększenia zapasów kruszcowo-walutowych z jednej strony, a spadku obiegu biletów bankowych z drugiej — nastąpił wzrost pokrycia kruszczowego do 38·33% a kruszcowo-walutowego do 62·21%.

Zmiana sytuacji na zagranicznych rynkach pieniężnych skłoniła Bank Polski do obniżenia od 15 listopada 1929 r. stopy dyskontowej do 8½%, a zastawowej do 9½%. Obniżenie stopy oficjalnej miało na celu zmanifestowanie tej samej dążności ku potanieniu pieniądza w Polsce, co i zagranicą. Na stosunkach gospodarczych kraju odbiło się ono nieznacznie; nie wywarło również ujemnego wpływu na dopływ kredytów zagranicznych. Świadczą o tem propozycje w sprawie zagranicznych lokat gotówkowych, które otrzymują banki krajowe.

Spadek wykorzystanych kredytów wobec wzrostu rachunków żyrowych o 2,7 milj. zł., pociągnął za sobą redukcję obiegu biletów bankowych. Całkowity obieg pieniężny przechodził w listopadzie następujące zmiany w milj. zł.:



|                        | 31. 10. 29 | 10. 11. 29 | 20. 11. 29 | 30. 11. 29 |
|------------------------|------------|------------|------------|------------|
| Bilety Banku Polskiego | 1.392,2    | 1.310,4    | 1.246,9    | 1.366,1    |
| Emisja skarbowa:       |            |            |            |            |
| bilon                  | 184,5      | 184,5      | 184,2      | 194,3      |
| bilety państwowe       | 85,1       | 80,6       | 72,6       | 73,0       |
|                        | 1.661,8    | 1.575,5    | 1.503,7    | 1.633,4    |

Obieg pieniężny zmniejszył się zatem o 28,4 milj. zł. Spadek obiegu biletów bankowych wynosi 26,1 milj. zł.; emisja skarbowa zmniejszyła się o 2,3 milj. złotych. W listopadzie nastąpił dalszy wzrost obiegu bilonu a spadek obiegu biletów państwowych.

*Kronika ustawodawstwa gospodarczego.* Z ważniejszych rozporządzeń w sprawach gospodarczych zasługuje na uwagę Rozp. Min. Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dnia 6. 11. 1929 r. Dz. U. R. P. Nr. 76, które przyznaje premje wywozowe przy wywozie:

|                            |                         |
|----------------------------|-------------------------|
| owsa i jęczmienia          | w kwocie zł 4 od 100 kg |
| żyta i pszenicy            | " " 6 " 100 "           |
| mąki, kaszy jęczm. i słodu | " " 9 " 100 "           |

*Rolnictwo.* Wprowadzenie premij wywozowych na zboże nie wywarło jeszcze zdecydowanego wpływu na stan rolnictwa, jednak spowodowało pewne ożywienie na rynku zbożowym, którego dotąd nie notowano. Większe zainteresowanie się żytem i pszenicą przy małej podaży wywołało wyżkę cen. Obroty owsem, jęczmieniem i ziemniakami były niewielkie, a ceny ich utrzymały się na dawnym poziomie. Przeciętne tygodniowe ceny na giełdzie w Poznaniu za 1 q wynosiły zł.:

|          | l i s t o p a d |        |         |         |
|----------|-----------------|--------|---------|---------|
| Zboże    | 28. 10.—3. 11.  | 4.—10. | 11.—17. | 18.—24. |
| pszenica | 35,75           | 37,94  | 39,75   | 39,88   |
| żyto     | 22,75           | 24,50  | 25,50   | 26,88   |
| jęczmień | 27,50           | 27,50  | 27,50   | 27,75   |
| owies    | 22,50           | 22,50  | 22,50   | 23,38   |

Najwyższe ceny płacono w czasie od 18-go do 24-go listopada, t. j. po otrzymaniu pierwszych zaświadczeń wywozowych. Był to okres, w którym rolnictwo mogło wykorzystać w pełni premję wywozową, szczególnie większe majątki, posiadające zapasy zboża omlóconego i gotowego do wysyłki. Wkrótce jednak wyłoniły się pewne trudności techniczne w wydawaniu świadectw wywozowych, które doprowadziły do zatrzymania większych ilości szkut ze zbożem w Międzychodzie i Ujściu. W rozporządzeniu bowiem o wydawaniu kwitów wywozowych przewidziane były tylko urzędy celne lądowe i morskie, pominięto zaś urzędy celne rzeczne. Na giełdzie zbożowej wytworzył się niepokój i stan zdenerwowania, co wraz z wyczerpaniem się przydzielonych eksporterom kontyngentów wywozowych nie sprzyjało bynajmniej korzystnej tendencji cen. W każdym razie wyżka ceny pszenicy i żyta na rynku krajowym wpłynęła na korzystniejszy stosunek ich do cen zagranicznych, o czym świadczy następujące zestawienie w dolarach za 1 kwintal:

| P S Z E N I C A  |                  |       |         |         |
|------------------|------------------|-------|---------|---------|
|                  | listopad 1929 r. |       |         |         |
|                  | 28.10.—2.11.     | 4.—9. | 11.—16. | 18.—23. |
| Poznań . . . .   | 4·02             | 4·26  | 4·43    | 4·48    |
| Hamburg . . . .  | 4·88             | 4·55  | 4·52    | 4·92    |
| Berlin . . . . . | 5·44             | 5·36  | 5·35    | 5·63    |
| Nowy Jork . . .  | 5·06             | 4·87  | 4·62    | 4·79    |
| Ż Y T O          |                  |       |         |         |
| Poznań . . . . . | 2·56             | 2·75  | 2·87    | 3·02    |
| Hamburg . . . .  | 4·00             | 3·94  | 3·82    | —       |
| Berlin . . . . . | 4·13             | 3·91  | 3·87    | 4·09    |
| Nowy Jork . . .  | 4·39             | 4·29  | 4·11    | 4·21    |

Rozpiętość cen pszenicy w kraju i zagranicą poważnie zmalała, utrzymuje się zaś nadal duża rozpiętość cen żyta. Wskutek wprowadzenia w życie rozporządzenia o świadectwach wywozowych, zaofiarowanie naszego żyta na rynki zagraniczne może liczyć na pewne powodzenie.



W okręgach rolniczych, gdzie korzystanie ze świadectw wywozowych jest utrudnione ze względu na dużą odległość od stacyj granicznych, ceny zbóż kształtują się do 30% niżej, aniżeli na giełdzie poznańskiej.

Wywóz przetworów młynarskich nie kalkuluje się, natomiast opłaca się wywóz słodu, który korzysta z tej samej premii co mąka.

Ziemniakami jadalnymi większych obrotów nie dokonywano, za fabryczne natomiast płacono po zł 3.90 za kwintal franco fabryka. Przy tak niskiej cenie zaofiarowanie było minimalne, ponieważ rolnikom nie opłacało się wydobywać ich z kopców. Brak zainteresowania ziemniakami budzi poważne obawy, że nie zostaną one racjonalnie zużytkowane.

Wywóz trzody chlewnej do Austrii i Czechosłowacji doznał pewnego ograniczenia. Eksporterzy wysyłają bez zysku kilka wagonów tygodniowo do tych państw, aby tylko nie stracić rynków zbytu.

*Przemysł młynarski.* Zatrudnienie młynów w listopadzie wzrosło. Większe młyny były zmuszone pracować na skład, aby dostarczyć do 1-go grudnia, kiedy kończył się wolny wywóz otrąb, zakontraktowane uprzednio otręby. Popyt na mąkę był nadal słaby.

Na poprawę stanu przemysłu młynarskiego może wpłynąć, zdaniem młynarzy, zniesienie normalizacji przemiału żyta, zniesienie ceł wywozowych od otrąb, ułatwiony kredyt obrotowy dla młynów i ujednolitenie podatku przemysłowego.

*Przemysł cukrowniczy.* Spodziewany przerób buraków wyniesie w bieżącej kampanii około 49.968 tys. kwintali, a produkcja cukru przypuszczalnie 804 tys. tonn<sup>1)</sup>. Wobec znacznej podwyżki produkcji w stosunku do poprzednich lat powstają poważne trudności z jej przechowaniem. Ponieważ cukrownie nie mogły pomieścić w swych własnych składach tych ilości cukru, przeto wynajęto wiele magazynów. Do portów w Gdyni i Gdańsku wysłano dotychczas 102 tys. tonn. Aby uniknąć na przyszłość tych trudności, cukrownie województw zachodnich postanowiły wybudować nowoczesne magazyny w Gdyni, obliczone na 80 tys. tonn cukru.

*Przetwory ziemniaczane.* Produkcja syropu rozwija się pomyślnie i w krótkim czasie zostanie powiększona o 50%. Dość znaczne nadwyżki można będzie wówczas wywozić zagranicę, gdzie jest zapewniony korzystny zbytek.

Fabrykacja mączki ziemniaczanej nie kalkuluje się nawet przy obecnych cenach ziemniaków. Z powodu nadprodukcji istnieją na rynkach zagranicznych, a zwłaszcza w Holandji, nadmierne zapasy.

*Przemysł węglowy* przeżywa obecnie okres pomyślnej konjunktury sezonowej. Jednak po osiągnięciu niezwykle wysokiego poziomu w październiku, wydobyte w listopadzie zmniejszyło się z powodu mniejszej ilości dni pracy. Zapotrzebowanie ujawniło się w większym stopniu na gatunki grube, opałowe. Zbyt gatunków średnich i miału węglowego napotykał, zwłaszcza w kraju, na pewne trudności. Sprzedaż w kraju utrzymała się na poprzednim poziomie, natomiast wywóz, szczególnie na rynki północne, wykazuje pewien spadek.

Według tymczasowych obliczeń wydobyte węgla, zużycie wewnątrz kraju i wywóz przedstawiały się następująco w tysiącach tonn:

|                                  | październik | listopad |
|----------------------------------|-------------|----------|
| wydobyte . . . . .               | 4.440       | 4.114    |
| zużycie wewnątrz kraju . . . . . | 2.366       | 2.357    |
| wywóz . . . . .                  | 1.489       | 1.270    |

*Przemysł naftowy.* Wydobyte ropy w pierwszych trzech kwartałach r. b. wyniosło 505,8 tys. tonn, zmniejszyło się zatem w porównaniu z tym samym okresem r. ub. o blisko 10%. Przeróbka ropy utrzymuje się na poziomie r. ub., natomiast spożycie produktów naftowych w kraju wzrosło o 18%, a wywóz zmniejszył się o 57%.

Stan wydobywania ropy w listopadzie utrzymał się na poprzednim poziomie. Cena wagonu ropy borysławskiej wynosiła zł 2.100.

*Przemysł hutniczy.* Miesiące listopad i grudzień cechuje coroczny spadek zamówień żelaza, jako normalny objaw zimowego zastoju. Stały wpływ w tym kierunku wywiera zakończenie sezonu bu-

<sup>1)</sup> W sprawozdaniu za październik r. b. podano liczbę 699 tys. tonn, która była przewidywana w lipcu, celem wyznaczenia przez rząd poszczególnym cukrowniom kontyngentów produkcji w bieżącej kampanii cukrowniczej.



dowlanego. Wpływ ten w roku bieżącym pogłębiony został niepomyślnym stanem zatrudnienia metalowego przemysłu przetwórczego w wyniku słabej siły nabywczej warstw rolnych.

Przydział zamówień syndykatu dla hut wynosił w listopadzie 30 tys. tonn, zmniejszył się zatem w porównaniu z październikiem o 5 tys. tonn. Z ogólnego stanu zamówień na zlecenia Ministerstwa Komunikacji przypada 5 tys. tonn.

*Przemysł metalowy* wykazuje zmniejszenie się zatrudnienia. Przyczyną tego stanu jest ograniczenie zbytu na rynku krajowym, ruchliwa działalność konkurencji zagranicznej i brak dostatecznych kapitałów obrotowych w przemyśle przy ciągłym domaganiu się kredytu przez klientelę.

*Przemysł włókienniczy.* Konjunkturę tego przemysłu pogarsza sprzyjająca pora, która wstrzymuje od zakupów towaru zimowego. Wobec braku nabywców, ceny modnych materiałów zimowych wykazują tendencję zniżkową. Z wyrobów bawełnianych produkowane są w najszerzej mierze materiały całoroczne, zwłaszcza płótna, materiały pościelowe, ręczniki i t. p.

Zbyt wyrobów jutowych poprawił się zarówno wewnątrz kraju, jak i w wywozie. Wyjątkowo dobry urodzaj buraków i wzrost produkcji cukru skłania cukrownie do czynienia dodatkowych zamówień na worki cukrowe oraz tkaniny filtracyjne. Jednocześnie wzrósł popyt na worki mączne i zbożowe, co pozostaje w pewnej mierze z przyznaniem premij eksportowych.

*Przemysł drzewny.* Na konjunkturę w przemyśle drzewnym oddziaływa obecnie: zakończenie sezonu budowlanego w Polsce, ograniczenie prac budowlanych zagranicą i konkurencja drzewa rosyjskiego. Do odbiorców drzewa polskiego należą Niemcy, Francja, Belgja, natomiast odpadła częściowo Holandia i całkowicie Anglja. Głównym dostawcą dla Anglii stała się Rosja, która w ostatnim roku wywozła do niej około  $\frac{1}{2}$  miliona standartów, a na przyszły rok zamierza podnieść ten wywóz do  $\frac{3}{4}$  milj. standartów. Wywóz drzewa z Polski do Niemiec wypełnia zaledwie częściowo kontyngenty, przyznane w układzie drzewnym.

Niekorzystnie na wywóz materiałów drzewnych oddziaływała podwyżka taryfy kolejowej, która w stosunku do niektórych wyrobów (fryzy) wynosi około 70%.

Fabryki mebli są zatrudnione dostatecznie. Niski poziom cen na rynkach zagranicznych osłabia dodatni wpływ licznych zamówień. Ceny na rynku krajowym są pomyślne, natomiast warunki zapłaty — ciężkie.

*Przemysł nawozów sztucznych.* Produkcja nawozów sztucznych, w szczególności azotniaku, była w Państwowej Fabryce Związków Azotowych w Chorzowie normalna. Fabryka wyprodukowała w listopadzie 13.825 ton azotniaku przy zatrudnieniu 2.873 robotników. Natomiast sprzedaż nawozów sztucznych była stosownie do pory roku i kryzysu w rolnictwie niedostateczna. Jedynie zamówienia na „Nitrofos” były liczniejsze.

|                                      |            |
|--------------------------------------|------------|
| Z Kałusza wysłano nawozów potasowych | 4.924 tonn |
| z Stebnika                           | 5.912 „    |

Większa ilość zleceń zaczęła napływać z województw zachodnich, gdzie dał się odczuć dodatni wpływ wprowadzenia premij wywozowych. Spółka Akcyjna Eksploatacji Soli Potasowych w Kałuszu i Stebniku przyznała specjalne bonifikaty za wcześniejszy odbiór nawozów.

Fabryki superfosfatu posiadają znaczne zapasy towaru, pozostałe z ubiegłego sezonu. Przy normalnym przebiegu kampanii wiosennej nie byłyby one za wysokie, ponieważ — opierając się na danych zeszłorocznych — możnaby jeszcze przygotować dodatkowo około 25% posiadanych zapasów. Ze względu jednak na możliwe zmniejszenie się zbytu na wiosnę, fabryki zredukowały napięcie produkcji i stan zatrudnionego personelu.

*Handel.* Przedłużenie ciepłej pory roku odbiło się ujemnie na handlu manufakturą, natomiast ruch normalny panował w dziale spożywczym i kolonialnym. System sprzedaży na raty lub na książeczki rozpowszechnia się coraz bardziej. Stanowi on poważne udogodnienie i przyczynia się przez pewien czas do podniesienia konsumpcji. Ten wzrost spożycia nie może być jednak trwały, gdyż nie ma swego źródła w zwiększeniu rzeczywistych dochodów szerokich warstw konsumentów.

Pragnąc w części złagodzić nadmierne obciążenie kupiectwa podatkiem obrotowym, rząd przygotował projekt zmniejszenia wysokości podatku od obrotów hurtowych do  $\frac{1}{2}\%$ , a od obrotów detalicznych do 1%. Projekt ten, przesłany do rozpatrzenia izbom przemysłowo-handlowym przewiduje również wprowadzenie nowego podatku t. zw. wyrównawczego od importu fabrykatów i półfabrykatów.

Postępy rokowań o traktat handlowy z Niemcami śledzone są z natężoną uwagą przez kupiectwo Pomorza, które niepokoi się możliwością inwazji handlu niemieckiego.



**Rynek pracy.** Liczba bezrobotnych wynosiła 26 października 90.431 a 23 listopada 115.455, powiększyła się przeto w okresie miesiąca o 25.024. Stan bezrobocia w końcu listopada r. b. był wyższy o 23.000 osób w porównaniu z rokiem ubiegłym. Wzrost w miesiącu sprawozdawczym nastąpił głównie pod wpływem ostatecznego ukończenia robót rolnych, a kadry bezrobotnych zwiększyła wydatnie powrotna fala robotników sezonowych z zagranicy. Ponadto zwiększyło się bezrobocie w gałęzi budowlanej i włókienniczej.

### Wkłady w instytucjach kredytowych.

W milionach złotych.

| INSTYTUCJE                                           | 1925         | 1926           | 1927           | 1928           | 1929           |                |                |
|------------------------------------------------------|--------------|----------------|----------------|----------------|----------------|----------------|----------------|
|                                                      | 31. 12       | 31. 12         | 31. 12         | 31. 12         | 31. 3          | 30. 6          | 30. 9          |
| <b>Ogółem .</b>                                      | <b>595,5</b> | <b>1.219,2</b> | <b>1.900,5</b> | <b>2.541,6</b> | <b>2.637,8</b> | <b>2.634,1</b> | <b>2.709,9</b> |
| Banki publiczne <sup>1)</sup> . . . . .              | 204,3        | 501,3          | 762,8          | 949,0          | 945,3          | 882,4          | 866,5          |
| Prywatne banki akcyjne <sup>2)</sup> . .             | 291,0        | 514,7          | 731,9          | 914,4          | 946,3          | 968,5          | 1.013,4        |
| Kasy oszczędności i spółdzielnie kredytowe . . . . . | 100,2        | 203,2          | 405,8          | 678,2          | 746,2          | 783,2          | 830,0          |
| <b>Rodzaj wkładów</b>                                |              |                |                |                |                |                |                |
| <b>Ogółem .</b>                                      | <b>595,5</b> | <b>1.219,2</b> | <b>1.900,5</b> | <b>2.541,6</b> | <b>2.637,8</b> | <b>2.634,1</b> | <b>2.709,9</b> |
| Wkłady bezterminowe <sup>3)</sup> . . .              | 397,5        | 721,3          | 1.023,9        | 1.235,0        | 1.228,4        | 1.118,7        | 1.140,2        |
| „ terminowe . . . . .                                | 81,9         | 250,8          | 402,2          | 510,0          | 521,4          | 577,3          | 570,7          |
| „ oszczędnościowe . . . . .                          | 116,1        | 247,1          | 474,4          | 796,6          | 888,0          | 938,1          | 999,0          |

<sup>1)</sup> Prywatne rachunki żyrowe w Banku Polskim i wkłady bez lokat skarbowych w Banku Gospodarstwa Krajowego, w Państwowym Banku Rolnym, Pocztovej Kasie Oszczędności i 2 bankach komunalnych.

<sup>2)</sup> Wraz z oddziałami banków zagranicznych i Centralną Kasą Spółek Rolniczych.

<sup>3)</sup> Wkłady a vista, rachunki żyrowe, czekowe i salda kredytowe na rachunkach bieżących.

### Wywóz cukru z Polski <sup>1)</sup>.

|                      | 1. X. 1924<br>30. IX. 1925 | 1. X. 1925<br>30. IX. 1926 | 1. X. 1926<br>30. IX. 1927 | 1. X. 1927<br>30. IX. 1928 | 1. X. 1928<br>30. IX. 1929 | 1. X. 1924<br>30. IX. 1925        | 1. X. 1925<br>30. IX. 1926 | 1. X. 1926<br>30. IX. 1927 | 1. X. 1927<br>30. IX. 1928 | 1. X. 1928<br>30. IX. 1929 |
|----------------------|----------------------------|----------------------------|----------------------------|----------------------------|----------------------------|-----------------------------------|----------------------------|----------------------------|----------------------------|----------------------------|
|                      | T o n n y                  |                            |                            |                            |                            | W t y s i ą c a c h z ł o t y c h |                            |                            |                            |                            |
| Anglja . . . . .     | 63.610                     | 81.682                     | 43.862                     | 39.729                     | 130.228                    | 60.975                            | 41.703                     | 26.071                     | 22.548                     | 63.898                     |
| Danja . . . . .      | 1.477                      | 2.820                      | 682                        | 8.530                      | 8.712                      | 1.354                             | 1.617                      | 493                        | 4.935                      | 4.031                      |
| Francja . . . . .    | 285                        | 21.998                     | 10.957                     | 6.617                      | 7.681                      | 270                               | 11.523                     | 6.392                      | 3.474                      | 3.899                      |
| Finlandja . . . . .  | 6.192                      | 18.195                     | 12.894                     | 5.654                      | 10.847                     | 6.660                             | 11.125                     | 9.003                      | 3.897                      | 5.945                      |
| Holandja . . . . .   | 11.263                     | 33.108                     | 29.044                     | 28.063                     | 8.677                      | 7.958                             | 15.843                     | 18.755                     | 15.681                     | 3.927                      |
| Łotwa . . . . .      | 5.387                      | 14.594                     | 6.492                      | 8.762                      | 24.777                     | 5.531                             | 8.627                      | 4.599                      | 5.823                      | 12.838                     |
| Niemcy . . . . .     | 74.930                     | 38.164                     | 15.561                     | 22.986                     | 40.280                     | 61.598                            | 19.632                     | 9.329                      | 13.687                     | 21.578                     |
| Szwecja . . . . .    | 1.418                      | 7.625                      | 62.140                     | 9.854                      | 20.423                     | 1.565                             | 3.326                      | 38.709                     | 5.699                      | 9.458                      |
| Litwa . . . . .      | 4.204                      | 9.323                      | 5.913                      | 11.898                     | 1.979                      | 4.251                             | 5.612                      | 4.364                      | 8.105                      | 1.093                      |
| Inne kraje . . . . . | 40.888                     | 33.063                     | 37.029                     | 25.448                     | 15.610                     | 40.342                            | 18.515                     | 25.593                     | 15.506                     | 8.209                      |
| <b>Ogółem . .</b>    | <b>209.654</b>             | <b>260.572</b>             | <b>224.574</b>             | <b>167.541</b>             | <b>269.214</b>             | <b>190.504</b>                    | <b>137.523</b>             | <b>143.308</b>             | <b>99.355</b>              | <b>134.876</b>             |

Przeciętna cena 1 tonny cukru w wywozie w złotych

|                         | cukier surowy | kryształ |
|-------------------------|---------------|----------|
| 1. X. 1924—30. IX. 1925 | 716·0         | 1.019·4  |
| 1. X. 1925—30. IX. 1926 | 447·9         | 579·6    |
| 1. X. 1926—30. IX. 1927 | 610·6         | 668·0    |
| 1. X. 1927—30. IX. 1928 | 544·9         | 646·4    |
| 1. X. 1928—30. IX. 1929 | 467·8         | 537·7    |

<sup>1)</sup> Cukier surowy, kryształ i inne gatunki.

Źródło: Wiad. Stat. z 20. 11. 1929 r.